

Lokodi Imre

A varjú szeme

A pályamunkások hajnali lármája jelzi, szerelvényünk lakott területbe fúr, hátunk mögött hagyjuk a Baragant. Azt mondják, a fásasztó, rettenetes síkság éjszakája semmihez sem hasonlítható, nem tudni, mi hosszabb: a nagy alföld tömény sötétsége, vagy az abból két irányba menekülő vágány. Mindegy, csak legyen valami.

Nem sokkal Csernavoda előtt telepedik mellém apám, azt mondja, megjött. Biztosan a brailai lápok felől érkezett, mert elhozta magával a mocsarak bűzét, az is lehet, hogy a Duna-delta nádasával takarózik. Rácsattogunk Csernavoda hídjára, az éjszaka lassan feladja, egyre élesebben szaladnak visszafelé a híd szürkére mázolt traverzeinek szegecses oszlopai. A vonat ablakára vertikálisan hasal fel a Duna fénye, lassulásunkra a folyam fokozatosan visszadől medrébe, úgy kényelmesebb neki. A híd, Anghel Saligny mérnök alkotása álombeli, sejtelmes átjáró a nagy román valóság fölött, innen – apámat, akármit is nézve – minden lehetséges.

A folyón állni látszó uszály apró fényhálót vet ki a vízre, merülő rácsozatszerűségét parti füzek árnyékai rajzolják virradatig. Korán van még, minden csak valószínű, akár az én apám, aki megjött valahonnan, akire kétségtelenül számítottam. A kóbor kutyák farkáira viszont nem, mint ahogy egek hajnali függönyére, a varjúseregekre sem számítottam. Rossz arcú, bűdös leheletű emberek közvetlen közelségére viszont annál inkább, hogy belőlük valaki biztosan mellém telepedik, és azt mondja, azok a víz melletti fények improvizált lipován tanyák, most éppen hálót szednek össze a halászok, a hal kevés, sok benne a hínár.

Nézem apám arcát, beesett, sápadt és borostás, haja fehér, táskák ülnek a szeme alatt. Megnyugtató, hogy két ép keze van, nem hiányzik egyetlen ujj sem. Rengeteget néztük a térképet otthon, amikor hallottuk, hogy Tichilesti környékén politikai foglyok vágják a nádat, s ha igaz, amit anyámnak mondott egy leszerelt kiskatona, sok a kígyómarásos történet arra. De nem is a kígyómarás veszélye izgatott inkább, hanem annál is nagyobb borzalommal vettük tudomásul, hogy a Deltában lappang, rejtőzik az a szörnyűség, amiről csak bibliai történetek kapcsán beszélt nekünk az öreg páter. Amikor megtudta, hogy apánk Dobrudzsában raboskodik, elhallgatott, nem beszélt többet lepráról, és semmiről sem beszélt. Tichilesti, lepratelep, Európa utolsó ilyen fertő szigete, ki tudja, mi igaz, mi nem.

Világosodik, vágatunk tovább Medgidia felé, aki nem tudná: dobрудzsai kisváros, inkább reménytelenség és félelem övezi részünkről a hajdani török települést. Szőlősök alatt megyünk, valaki olvasmányával áll elé, azt mondja, ha történetnek nem jó, fogjuk fel mint osztályharcos propagandát: török szőlőbirtokos szájkosárral látta el a szüretelő parasztokat. Az első nagy háborúban vesztes bolgárok, mint az apály, úgy húztak el délebbre a *Kvadriláterből*.¹ Apám

¹ Dél-Dobrudzsa

tudja, hagytak maguk után sok masszív épületet, a mi majdani kaszárnyánk lesz az egyik. Benne lakozott a királyi Románia első büntetőszázada, a szerencsétlenek aknát szedtek az orosz–török háború után, végül a Duna-csatorna maradt nekik. A *Schytia Minor*.²

Rossz ómen? Azt mondja apám, inkább ne beszéljünk róla. Hát akkor miről? Hiába is akarom, kérdéseimre nem, vagy csak részben válaszol.

Mi volt a vád? Terrorizmus és államrend elleni felforgatás. Húsz év szigorított fegyház. Na jó, ötlet, és bombagyáros volt egy személyben, ha rá nem csapnak, jó kis meglepetéssel várta volna a városunkba érkező Géniuszt.

Poarta Alba, Fehér kapu, apám egyik börtöne, Medgidiától alig egy dobásra. Bűdös, föld alatti patkánysors, csak képzelem, hogy élve bomlik meg az ember benne, csipegeti, feléli saját magát. Nem és nem mond semmit, hallgat a haláláról. Mindösszesen annyit súg: államtitok. Az államtitok megtartása mindenkire érvényes, beleértve a halottakat is. A Dobrudzsa földjében rohadó rab a legjobb titoktartó, akár hazafias kitüntetésben részesül, feltéve ha jön majd egyszer egy rendszerváltás. A halál okát majd kiközli az *illetékes* fegyház, ha a börtönadminisztráció meglepődik, hogy né, erről a rabról teljesen megfeledtünk. Akárhogyan is számolom, tíz esztendő múlva fogják kiközölni velünk, hogy *cutare, cutare*³ elhunyt. Nem lesz részvét benne, hivatalosan nem jár a rabnak. Az elítélt a büntetés-végrehajtó intézetünk ismételt figyelmeztetése ellenére sem élt a munkavédelem lehetőségével. Aláírás: X. Y. alezredes.

Roppant érdekes. Hogy is mondjam. Apámnak egyfelé, azonos irányba simul mindkét szemöldöke, jobbra, ha jól látom. A túlélés ösztöne. Mert mindig a tenger felé fordulsz, kelet felé nézel, dehogyis vágyakozásból, mondja. Kelet felé nincs vágyakozás. Az utánad küldött golyó az első hullámoknál utolér. A szelek általában északkeletről jönnek, a Kvadriláterben folyamatosan fúj, sokszor megveszel, úgy söpör, érzed, hogy felkap, leszaggatja rólad a maradék rongyot. A szelek előbb megtörik a nádas rengetegét, kifésülik a lipován nyakából a bolhát, felborzolják Dobrudzsa minden homokját, megsmirglizik a krétahegyeket, mindet a szemedbe hordják. Bármerre fordulsz, teljesen mindegy, nem mondom, hogy délre vagy nyugatra, mert itt elvesznek, értelmetlenné válnak az égtájak. Érzed, hogy ha a tenger felé fordulsz, valamelyest tudod állni a szelek ostromát, lassan, szárlól szárlra megfordul a szemöldököd, dél felé szúrják, döfködik a homlokodra telepedett semmit. Csak a *krivec*⁴ ne fújna olyan veszettül, ha elindul a nagy orosz földről, Szolzszenyicin hazájából, így mondja ezt apám, és ne hordana a szemedbe szúrós jégzománcot. Hogy ne láss. Ilyen beszédeket mond apám, már lefelé kászálódunk a vonatról. A pályaudvar mellett egy mozgó barakk áll négy keréken, legalább tíz apró gyerek mászkál körülötte, felírva a barakk oldalára: Familia Nica. Mindenik teremtés feketébb a togói szerecsennél.

Nem akarom megjegyezni ezeket az arcokat, mondom apámnak, sok mindent nem akarok megjegyezni még. Jó, mondja, s közben búcsúzik. Ígéri, nemsokára meglátogat, koldus emberként jön, ne lepődjek meg, ha varjú ké-

² Dobrudzsa ókori neve

³ ez és ez a személy (X, Y)

⁴ orosz szél

pében jelentkezik, de az sem kizárt, sőt nagyon valószínű, hogy kóbor ebként, falkákba vegyülve közelít majd felém. Olvasom a pályaudvar kijárat transzparenst: „Utazó, ne csak a büszkeség töltsön el, hogy itt jársz a Duna-Feke-te-tenger-csatornánál, tartsd kötelességednek részt venni a haza felvirágoztata-sában. Elvtárs, ragadj ásót, csakányt, jöjj, építsd a jövőt!”

Apám jó három hónap múlva jelentkezik, a tengert akarod látni, inkább mondja, mint kérdezi, kézfejevel avas napfényt törül le a homlokáról, a nap-sugaraknak esélyük sincs újra bevilágítani a kis aszályos mezőt, mert súlyos porfelhőt hagynak maguk után elhaladó billenős teherautók, száz és száz más gépmonstrum, ilyenkor az ember alig kap levegőt, tikkad, kiköp, fogai recse-gnek, ha pedig kiköp, vigyázni kell, mert a nyál ruganyos, ha meg bazdmegből is gázt ad a gép vezetője, jön a szokásos interkommunikációs formula, hogy a „kurva anyádnak adj gázt tökig”, ami nem megy sértésszámba a csatornánál, mert nincs idő, se fül ilyesmit emészteni, se fogalom, se értelmezés nincs erre-felé, tüdőre kell venni az égett gázolajat, ha akarsz vele levegőt, így megyen itt az árukapcsolás, és ez még mind semmi, mert kapok az arcomba jócskán a roppant billenőkről leloccsant katyvaszból, hogy ujjal húzzam le a sarat, mint a borotválkozás után fültövön maradt habot, jól is van, másként azt mondanák a barakkoknál, nem is telt munkával a napom, s ha nem, hát minek akkor esti mosakodás, a kazános megy lezárni a meleg vizet, hegesztett vaslétrán viszem az aznapi port fel az emeletes ágyra, porköpönyeggel takarózom.

Dehogysis a tengert akarom látni, *már* nem akarom látni, mondom apám-nak, s nyomogatom neki a gyomorszájam, hogy értse, *ulcer duodenal*,⁵ leg-alábbis azt mondja a konstancai orvos hadnagy, az mi, kérdezi apám, bár tudja, hogy gyomorfekély, az orvos hadnagy ígéri, ha bebizonyosodik a feltéte-lezett diagnózis, akkor azonnal *klasszálni fog*,⁶ mondom, vagyis leszere, *inapt* leszek, azazhogy katonailag alkalmatlan, mondom apámnak, szóval elenged-nek haza. Látom, szemöldökén meglegbben a por, mint ahogy télen meglegbben a zúzmara, hulljon vagy ne hulljon, és elnéz valahová messze, Mangália felé, a töltésen rossz öltözetű emberek közelednek hallgatag, ha szólnának is, nem értenék szót sem belőle, úgyhogy nekünk mindegy, nekik is mindegy, tudják, mondják is, minek beszéljenek, elfordította felőlük arcát a nagyságos Allah, ezt is csak kifejezetten egymásnak mondják, ha a szél nem a tenger felől, hanem a tenger felé fúj, a hangok visszahozhatatlanul belevesznek a mindenségbe, vagy szétráncigálják karmaikkal a hullámok fölött lármázó sirályok.

Jönnek a tatárok, azt mondják a környékiek, csontot szedni jönnek a *kab-ristanba*,⁷ most ez az ő dolguk, szikáran szálkás, ferde tekintetű, inkább kér-dező, mint tudomásul vevő emberek, jó századok alatt ferde tekintettel feszt kérdeznek, mi van? Addig kérdeznek tátogva, néznek érthetetlenül a világra, amíg elfogynak mind, szálig elfogynak.

Jobban mondva, a *kilise ablusuba*⁸ mennek, bár nincs itt temető, tatár te-mető pláne nincs, se makedón, se lipován, se török, se ortodox temető nincs

⁵ gyomorfekély

⁶ leszere

⁷ török temető

⁸ tatár temető

a vonalban, korábban ugyanis szakállas és goromba idegenek jöttek, megpiszkálták a sírokat, elvittek néhány félholdas követ, nem mondták, hová viszik, mit kezdenek vele, a többi kotrógépek óriási markolókanalai zúzták szét darabokra, mindössze egyetlen álló kőoszlop maradt hírmondónak. A homokkövön régi cirill írás, a katonák közönségesen Paic kapitány falloszának nevezik, ugyanis a csontsovány tiszt mindig az emlékkőnek veti a hátát, egyszer el fog törni a kapitány, aki a nap haladtával maga is halad, pontosan vigyázva, hogy beleférjen a keskeny árnyék sávjába, s reggeltől a század takarodójáig, mint az óra mánusa, maga is körbeír egy háromnegyed pályát, a megmaradt negyed a kapitány láthatatlan élete. Mondom, nincs tatár temető, elnyelte a csatorna, ennyi itt a múlt idő, Paic kapitány fallosza, nagyjából Tilinka bácsitól szerzünk erről-arról tudomást, azt mondja, neki is csak múltja van, hogy felmenőit Olteniából telepítették ki a dobrudzsai homokra, mindössze ennyit tud, s még annyit, hogy reggel kilenctől délután négyig a földön ül, hegeszti a traverzetet, minduntalan arra kér, mondjam, baszósak-e az erdélyi magyar fehérnépek, mert az övé nagyon is, pedig popovcsina, vagyis óhitű lipován szuka Tulcseáról, képzelhetem, milyen erősen halszagú valaga van. A hegesztő nem szereti, ha kérdezem, Tilinka bácsi, mi az a heg a nyakadon, mert ő már megmondta, hogy a galaci kikötőben szerezte egy késelő görög dokkmunkástól, és végképp nem szereti, ha kérdezem, Tilinka bácsi, mi az a homlokodon, ami régi iratokra nyomott viaszpecsétre emlékeztet, mert ő már megmondta, hogy a félig lerombolt világítótornyról fejest ugrott a Dunába, lipovánok héruppozva rángatták ki az iszapból félholtan, kétségtelenül arról a világítótornyról beszélt, amelyet körbehugyoztunk többször is, amikor a lecsapolt brailai lépokon szedtük a kukoricát és kijártunk inni a Dunára, nos, arra a világítótornyra értette, amelyet hajdanán a török–oroszlaború idején csapataival felnyomult Güzüreh pasa szárnysegéde, Ahmed bég passzióból lövetett, és innen küldte kézcsókját Katalin cárnőnek.

Apám kérdezi, láttam-e hajókat, mondtam, nem láttam hajókat, meglehet, azért, mert esett, s amikor esik, vastag eső- és párafüggöny takarja el a kilátást a partról, csak a hullámok jönnek ki, nagy, éles kövekre kenik fel a habokat, ennyit láttam, mondom, az nem sok, mondja, nyel nagyot, akkor is nyelt nagyot, amikor megígérte, hogy elhoz engem a tengerre, ahol nagy hajók várakoznak partközében, vagy csak éppen az árbocuk látszik valahol a távolban, és ha a hajnali napkeltétől nézem a hajót egészen késő napnyugtáig, alig nő valamit, merthogy ebből is látszik, hogy a föld kerek. Igen, nyelt hozzá nagyot, amikor a tengert emlegette, mondtam, vesz nekem nagy baglyos vattacukrot, Mamaián vagy Mangálián vesz nekem tengeri kagylóból ragasztott perselyt, és nem fogunk a medvével fényképeződni, mint ahogy egy fürdővároskában medve előtt pózolt a család, mert a tengeren nincs medve, csak sok-sok fürdőző ember van, a vízben pedig halászbárkák, vitorlások és motorcsónakok vannak, stégek, kis kikötők és nagy kikötők, a parti homokban rengeteg csiga, kagyló és rengeteg moszat, a napozók bőrén csillog a só, és még azt is mondtam, meglátom majd, mi minden csillog.

Akkor menj, mondja apám, hagyja, vigyázzak magamra, mondjak el a konstancai orvos hadnagynak mindent, hogy mar a sav, mintha ecetet innék, vagy legalábbis dobrudzsai esővizet, mert tudnom kell, az olyan, mint a géra,

apám se tudja, miért olyan keserű, csak sejtései vannak, de egyáltalán nem biztos, hogy azért olyan keserű a dobrudzsai esővíz, mert állandóan lerohad a delta, mármint a Duna beömlésénél tenyésző végeláthatatlan nádas, a rohadó tóbűz ott van az ájerben, áthatja a csapadékot, mondjam el az orvos hadnagnak, hogy felfordul a belem, amikor a szakács a merítőkanaival a táborigonyhaágyú oldalát kongatja, hogy megint zöldborsófőzelék lesz ebédre, kevés porcogós juhhússal. Hogy *regim alimentart*⁹ írjon ki nekem okvetlen, és azt se hallgassam el, hogy hányok, és vigyem el a doboz Kent cigarettát, csúsztassam szépen a köpenye zsebébe, ahogy szokás, ha orvosnál járunk, mondjam, hogy lesz még, erdélyi szilvapálinka is lesz, de inkább sok-sok jó cigi, és ne nyomogassam állandóan a gyomorszájam, mert abból még nagyobb baj is lehet, és apám most nem a homlokát törüli, hanem tenyerébe fogja az arcát. Markolja inkább, úgy tesz, mint egy örült, a szeméből látom, mintha restellné borostáját, ami nála, azt gondolom, az öregedés kétségtelen jele, és egyáltalán nem az örülségé, azt is látom, hogy a nadrágja majdnem autonóm tőle, alig ér a lábszarához, inkább a kéreg, a rászáradt sár, a sárba vegyült magas krétatartalom köti keményre, mintha pléhnadrág lenne. Azt is mondja, ha legközelebb én megyek hozzá, a 6-os számú barakkot keressem, földszint, 2-es ajtó, erős klozetbűz, mert az 1-es ajtó, hadd tudjam, a pottyantó, amellet van a kutyák helye, mert amikor megyek, akkor ő kutya lesz, a barakkok ebe, egy bihari fekete foltos kannal ketten lakják a cellát, aki civilben megállíthatatlanul átkozta és ócsárolta a rendszert, személyesen a Géniuszt, nem mellékesen felnyomta a falra a bihari első párttitkárt, és büdös cafka oláhozta annak feleségét, de per pillanat jó bőrben van, mondja apám, végigkeféli a csatorna minden szukáját, most egy hölgynek udvarol, aki megkaparta a fél Moldova fehérlépét, és amikor úgy tartja kedve, asszonnyá változik, elindul keresni valami munkát, megkeresi a sofőrök, gépészek, villanyszerelők, technikusok és mérnökök teherbe esett kurváit, mert némelyikük arra gondol, hogy a kanálisba veti magát, mert mire lenne jó egyébre a Duna-Fekete-tenger-csatorna vize, ha nem arra.

Int a hadnagy, hogy most már elég, Paic őrnagy a fallosza alatt ébredszik, mindjárt takarodó, értünk jönnek a szürke platók, amire mi mind felkapaszzkodunk, miután csákányt, lapátot és a biztonsági köteleket leadjuk a raktárnál, nehogy egy lapát is a civilek kezébe kerüljön, mert ebben az időben már civileknél van a fél kincstár, katonabakancstól bőrvölgig, kulcsszappantól beretvaszappanig, katonagatya fűzőjétől izomingig, minden, igazából alig lehet tudni, ki tartozik a hadállományhoz, és ki az, aki mintha, így megyen ez ekkor, amikor a civilek azt mondják, ők csak *recompensálnak*,¹⁰ vagyis valamilyen formában visszaszerzik azt, amit a sorkatonák a haza és a Duna-Fekete-tenger-csatorna nevében elvisznek az otthonukból, és amikor a nap narancssárgán átsüt a basarabi Sfintu Andrei, vagyis a Szent András ortodox templom tornyának tikkadt, a hőségtől még mindig vibráló ablakán, akkor megint verik a táborigonyhaágyú oldalát, vacsora, majd a placcon esti gyülekező, névsorolvasás, ki szökött meg esetleg, majd napiparancsba fektetik, mit hozzon a holnap, és

⁹ diéta

¹⁰ visszaszerez

nevem hallatán egy rekedt *prezentet*¹¹ kiáltsak, hogy vagyok, mert, ugye, apám, élesem, büszkét kiáltani minék.

Állok a sorban, szokásosan a szakasz hátulján, a szökés kapcsán Tilinka bácsi jut eszembe megint, aki, ha olyan szürke kedve van, amilyent a bádogolt dobrudzsai ég vet, nem győzi hangsúlyozni, innen csak a szökés menthet meg, viszont ő nem biztatna arra, mert tudnom kell, mivel jár egy *evadare*,¹² főleg, ha elkapnak, mert nincs olyan, hogy ne kapnának el, főleg, hogy az utóbbi időkben nem vagyunk rosszban a jugoszlávokkal, Tito halála után egyáltalán nem vagyunk rosszban Szerbiával, ahová esetleg át tudnánk jutni szökés esetén, víz alatt, föld alatt, levegőben, vagy nem tudni, hogyan, mert a Fogarasi-havasokban rejtőzködő *cerenista*¹³ ellenállók sem jutottak át Georghiu-Dej idejében, vagy Pusztaiék a Háromszéki-havasokból, prezentálja nekem szerteágazó tudását Tilinka bácsi, és megrémülök, mert szökésre magam is gondolok, leginkább reggel gondolok, amikor a pottyantó felett guggolok, szóval mi lenne, ha, de mindig elúzódom magamtól e rossz gondolatot, mert mi van, ha az ördög mégis rávesz, ó, nem, nem szökök meg, Tilinka bácsi, és akkor hallom a lármás varjakat, ott gyűléseznek a Szent András-templom tornyán, kezdődik a nap nekik is, napiparancs nélkül kezdik el megint.

Mindenesetre nem hiszem el, ha valaki mondja, akkor sem, ha Tilinka bácsi mondja, hogy létezik olyan madársűrűség, mint amilyent a csatorna építőtelepén látunk, valósággal elképeszt, sokkol, fűrtökben lóg a varjú a Szent András-templom hagymakupoláján, a töltéseken, traverzeken, mindenhol varjú, társas állat, ahol megtelepszik, ott vége a csendórának, zsinatolnak, éjszakára pedig elhallgatnak, jól nevelt varjak, vagy tán csak elégük van, de látszik rajtuk, nem Dobrudzsa varjai, messzi északról jött populáció, a dobrudzsai varjak délebbre húznak, természetes szerződést kötnek telelésre, itt a szeptember, gondolniuk kell a télre, szép, mégiscsak szép a varjútolerancia. Nincs ellenzenvem semmiféle madár iránt, megférnek tőlem a telepeken, a barakkokon, szép emlék, amikor még nagyapám ökrökkel szántott a határban, az eke szarvát fogta, mögötte az omló barázdákon ott volt az egész nemzetség, sok-sok címermadár, jól megvoltak egymással, csakhogy azóta eltörött a cserépkorsó, a boronát, ekét az eszterhéj alá akasztották, azt mondták, nem vágják fel még, úgymint magától megeszi a fene, megeszi magát, mint Fehérkapu föld alatti börtönének foglya, és tippant lett a kenyér. Kár, kár, kár, mondja Tilinka bácsi a varjaknak, azt gondolnám, Tilinka bácsi tud beszélni velük, de nem, a varjak nem szólnak semmit, mert nem értik a mi nyelvünket, mondja Tilinka bácsi, és azt is tudja az okos olténiai ember, hogy ezek a varjak nem tudnak nyelveket, nem internacionális fajta, *etnovarjak* ezek, mindenevő falánk fajta, regionális szemtételepeken rühelődnek.

Nyomjuk Konstancára, egészségügyi altiszt kíséri el, egészen finom vonásai vannak, kérdezi, tkp. mi volnék képzésem szerint, civilben órás-műszerész, mondom, ó, ujjong, és mondja, akkor kell ismernem városom egyetlen valamirevaló műszerészét, Rosenbaum bácsit, hát persze, mondom, merthogy

¹¹ jelen

¹² szökés

¹³ a román parasztpárt tagja

antik tárgyakat, órákat gyűjtök, mondja az altiszt, még inkább csodálkozom rajta, hogyhogy csak altiszt, de ilyesmit firtatni nem lenne szép tőlem, hagyom, annyit mégis kiszedek belőle, hogy bukaresti illetőségű, ha hallottam volna a Rosetti bojári családról, mert ha hallottam, akkor ő a família utolsó férfi tagja, néhány házsártos nagynénije van életben, többnyire Párizsban vegetálnak. Akkor értem, kérdezi, hogyne érteném, mondom, né, az ő szemöldökén is megfordultak a szálak, az egyikén kezdenek visszafelé simulni, a másik irányába, javasolja, haladjunk inkább a kis utcákon, szerinte jobb, ha elkerüljük a szárazföldi egységek sorkatonáira és altisztjeire sportból vadászó tengerészpatruilt, hajdani török, mára teljesen lerobbant polgári házsorok alatt jutunk el a város luxusnegyedéig, ahol konzulátusok ódon épületei sorakoznak, valóságos villanegyed, mutatja az altiszt a távolabbi dzsámit, és felismeri *nekem* a helyi kabarészínház országos ismertségű sztárját, Jean Constantin cigány származású színészt, aki kóbor kutyáknak dob falni, egész falka táncolja körbe, csak egy rókaszínű vérmes szuka rosszkedvű, nem tudja, mit tegyen, lépünk gyorsabban, szól az altiszt, méregzöld szirénázó terepjáró vezet fel egy katonai konvojt.

Tátjuk a szánkat, a sarokról leskelődünk, széles, piros dongás tábornokok csókolják szájon egymást, fehér fejük van, reszketegek, bozontos a szemöldökük, apám, nem minden szemöldök simul egy irányba, valami van, mondja az altiszt, ekkor rázendít a katonazenekar, az összecsapott cintányér láthatólag nem tesz jót a kóbor kutyák idegrendszerének, rákezd a falka is, mi ez, ha nem mélyről jövő hangok versenyfutása, röhög a nép, fehér lepedőt húznak le egy szoborról fehér kesztyűs kezek fényes mandzsettával, a falka kifejezetten megvadul, menjünk, mondja az altiszt, mert ott jár el a tengerészpatruil, egy alezredes a patruilnak parancsba adja, haladéktalanul távolítsa el onnan a kutyákat, de nem és nem, az ebek elszántak, tudják, hogy egy aránytalanul nagy fülű szobor miatt felszámolják éjszakai menhelyüket, pedig a diktatúrák nem szeretik a groteszk, átlátásos ábrázolást, mert a szobornak csakugyan nagy füle van, elrejtethető benne a mikrofon, mondja az altiszt, nem fog menni simán, a kutyák a szobrot minden éjjel és minden nappal megugatják, ha kell harapnak, minthogy a vérmes szemű, marni kész szuka egy generálisra vicсорit, lehet, lelövik, mondom az altisztnek, az lenne a botrány, mondja. Haladunk, már a hangszóró hangja sem hallszik, amibe a tábornokok beszélnek, befordulunk a katonakórház kapuján, kihalt a kórház udvara, mindössze egy idős úr ül a padon házikábtan, olvas, a könyv gerincén aranyozott betűk, Dante: *Divina commedia*, altiszttem hangosan köszön az idős úrnak, a bukaresti bölcsészkar nyugalmazott klasszika-filológia tanára, mondja, a tanár bólint, rossz, bűnrossz szűrő nélküli Carpati cigarettát szűr jó arasznyi szipkájába, rágyújt, a füstöt mélyen a tüdejére veszi, alig ereszt ki magából valami foszlányt.

Valameddig maradok, egyelőre nem megyek vissza a basarabi barakkokba, mondom az altisztnek, mert időközben közli az orvos hadnagy, holnap reggel röntgenkása éhgyomorral, intézzem el a fogsoromat, mondja az altiszt, mert bűdös a leheletem, kórtani eset a szám is, a gyomorfekély nyilvánvaló melegágya, de hát most vagy soha, ingyen van, az állam pénzén, a *pula caluluiba*,¹⁴ tölti tanácsát fejembe az altiszt, minden jót, mondja, és azt is, elhozza az

¹⁴ lófasz

óráját, nézném meg, mi van, bár neki egyáltalán nem sürgős, szóval jön még, meglátogat, amíg klasszálnak, apám, és én elmegyek innen, hazamegyek, szabadulok, apám.

Mit mondhatnék, türelmetlen vagyok, napjaim tele vannak kétségekkel, megrémülök, amikor a gyomorszájamban nem érzek fájdalmat, a gyógyszereket kiszórom az ablakon, vetek a következő nemzedéknek, gondolom, ha lent járok a platánok alatt, nem merek átlépni a betonkerítésen, apám, hogy teljes reggeli csillogásában lássam a tengert, majdnem a töltésig jön el a hullám, hoz nagy mocskos, sárga habokat, olyant, amilyen az öregember haja, apám, amit évekig nem mosnak, a napkeltét nem látom a nagy platánfáktól, várom, hogy közölje az orvos hadnagy, le vagyok szerelve, alkalmatlan vagyok katonai szolgálatra, apám. Várom, hogy kezembe adja a papírokat, a ráírt diagnózisokkal, a kórház és a haza kerek pecsétjével, ilyenkor már látom, hogy ülök a vonaton, szervusz, apám, báj, Skythia Minor, és azok a fények a Dunán a lipovánok hevenyészett tanyái, és állni látszik az uszály, miközben, tudom, halad, Galac felé viszi a terhét, és én megyek hazafelé, nézek ki az ablakon, ez már a Prahova völgye, apám, Predeál, Brassó, körös-körül hegyek...

Baj van, apám, az orvos hadnagy lesüti a fejét, ha meglát engem a folyosón lézengeni, vagy az udvaron, nem mond semmit, mintha nem akarná mondani, hogy klasszál a hadseregből, és én boldogtalanul nézem a tengert, egy bárkát a partokhoz közel, elkésett halászbárkát, amelyben a halász folyamatosan dolgozik, gépiesen meri vissza a bárkába beszivárgó tengervizet, így megy az, napestig csorgat, amikor eltűnik a víz színéről. Nyugodt a tenger, a víz felszíne vasalt, felette tiszta őszi levegő, sirályok támadnak egy rozsdabarna teherhajót, szellemhajót pontosabban, ki tudja, mióta áll partközelen, lehet, megfeneklett, lehet, csak elhagyták, ott eszi meg a só, nem fogják elvontatni, nincs miért elvontatni, nem kizárt, tengeri zsványok tanyája lesz, vagy tengerparti kölykök majdani emléke, sokat fognak beszélni majd sosemvolt kalózokról, vagy hallgatni fognak mélyen.

A köveken fekete varjú ül, törött szárnyú varjú, kiterült béna szárnyát fáradt hullámok áztatják, majdnem hogy lebeg a szenvedő fekete madár, kóbor ebek orrukkal bökdösik, szaglásszák, nézik valameddig, hagyják, ne hagyják, aztán mégis, nézem, varjúszemem félig takar kis ráncos hártya, madárszemre csúszó szürke hártya, de mintha a varjúnak még dolga lenne, akár a tépett fekete-fehér kan kutyának, mert párosodni akar, a szuka viszont elhasal a homokon, másnapra a csontváza marad.